

bi panj, kateremu se je prva matična celica pokončala, tisto leto več nove matice ne zalegel in ne rojil, je napačna; pač pa je očitno, da se s tem roj vsaj za deset in tudi več dni zadržuje in večkrat popolno zabrani, ker dobra paša dostikrat jenuje, torej tudi čebelam uagon do zaploda preide. Naj še tu opomnimo, da je, kadar slabemu panju čebele dodajemo, najboljše, da jih ne vzamemo iz istega, ampak kakega sosednega čebelnjaka. Denejo se z malo medom v kak hluden kraj, na pr. v klet nekaj dni, potem se pa k slabemu panju kar stresejo. Da se bolj prijazno sprejmejo, dobro je oboje čebele poškopiti z otisnenim melisnim sokom, kateremu se prilije malo vode. Ni reči, katera čebele bolj utolaži, kakor melisa, katera skoraj povsod raste. Tudi je dobro panj za roje s tem zeliščem lahko namazati. Še enkrat pa vsem čebelarjem živo priporočamo, naj staro navado popuste ter se umne čebeloreje s premičnimi satniki poprimejo, ker le takó koristno živalco prisilimo, da nam služi z večim pridom in v večje veselje.

Krompirjevo škropljenje.

Lansko leto so opozarjale „Novice“ v št. 29., 30. in 32. tudi na neko krompirjevo bolezen (plesen) ter navele pripomoček zoper njo. Priporočale so škropiti krompir na njivi z raztopino modre galice, kateri je pridejanega tudi nekaj apna. Ker bo treba vsak čas pričeti škropiti, prečitajo naj kmetovalci še enkrat omenjeno razpravo ter naj se izkušajo obvarovati škode. Kadar se pokaže krompirjeva peronospora, širi se ob suhem vremenu počasi, če pa je bolj vlažno, napreduje čudovito hitro.

Poskušnje s škropljenjem z apneno raztopino modre galice, katerih so tudi „Novice“ nekaj omenile, obnesle

so se zelo povoljno. Da bodo kmetovalci uspehe lažje primerjali, navedem naj jih nekaj še enkrat, razvrščene pregledno v nastopni razpredelnici: *)

Iz navedenih poskusov posnamemo tale pravila:

1.) Vsled škropljenja ni se mogel krepko razvijati krompirjev plesen (glivica — peronospora ali phytophthora infestans), krompirjevec je ostal dalj časa zelen in delaven ter je napravil več snovi. Zaradi tega je bil skupen pridelek od škropljenega krompirja mnogo večji, nego od neškropljenega.

2.) Ker je škropljenje oviralo glivico, ni mogla napraviti mnogo trosi (semena), in zaradi tega tu i gomolji niso bili toliko okuženi. Povsod pri poskusih vidimo na škropljenem delu manj odstotkov črnega (bolnega) krompirja, nego na neškropljenem.

3.) Iz teh dveh pravil izhaja tretje, ki nam kaže pravi uspeh škropljenja. Če se ne oziramo na bolni krompir, videti je uspeh toliko lepši. Razmerje med zdravim krompirjem na neškropljenem in na škropljenem delu je zelo povoljno, kakor nam kažejo številke v združenem pokončnem predelu v razpredelnici. F. Š.

Dostavek uredništva: Vnovič pozivljemo naše kmetovalce, naj naredo poskušnje s škropljenjem krompirja. Za poskušnje ni treba posebne škropilnice, v to zadostuje navadna vrtnarska. Za take poskušnje zadostuje, če se poškopiti le nekaj kvadratnih metrov, in to dvakrat do trikrat. Sicer nam pa sme vsak verjeti, da škropljenje z modro galico zanesljivo pomaga proti peronospori na krompirji, t. j. proti prezgodnjemu sušenju listja in gnilobi gomolj, in kadar bode letos svoj krompir tako škropil, gotovo se ne bode kesal, kajti vse kaže, da bode letos vlažno leto in zato ugodno peronospori. To škropljenje seveda pa priporočamo le tam,

Štev.	Poskuševalci	Pridelek na										Razmerje med pridelkom zdravega krompirja na neškropljenem in na škropljenem delu.
		neškropljenem					škropljenem					
		delu										
		skupaj	zdravega	bolnega (črnega)		skupaj	zdravega	bolnega				
krompirja					krompirja							
q	q	%	q	%	q	q	%	q	%			
1	Kmetijska šola Šmihel .	106 _s	43 ₃	40 ₅	63 ₅	59 ₅	212 ₅	204 _s	96 ₄	7 ₇	3 ₆	100 : 473
							233 ₆	224	95 ₉	9 ₆	4 ₁	100 : 517
2	Kmetijska šola v Rütli .	166	134	80 ₇	32	19 ₃	250	220	88	30	12	100 : 164
3	A. Baumgartner . . .	53	49 ₅	93 ₄	3 ₅	6 ₆	144 ₅	137	94 _s	7 ₅	5 ₂	100 : 277
4	Posk. Champ. de l' Air .	—	144	—	—	—	—	240	—	—	—	100 : 167

*) Pridelek je preračunjen za 1 ha. — samo pri poskusu št. 4 ne.

koder se gniloba krompirjeva redno kaže, koder je ni, tudi treba ni škropiti.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

225.

Opij v Kitajski. Opij v svetski trgovini. Sestavine opija, in delovanje teh sestavin.

Kitajska je vsekako najglavnejša zemlja, kjer se največ opija pokadi. Nekateri menijo, da so Kitajci kajenje opija si izmislili. Opij v Kitajski kakor da nadomešča močne pijače, s katerimi se v Evropi naslajajo. Angleži so se mnogo trudili, da bi Kitajce privadili pivi in žganju, šampanjcu in drugim vinom, ali ni se jim sponeslo. Ni je na svetu zemlje, v katero bi se uvažalo tako malo močnih pijač, kakor v Kitajsko, in kar se uvažuje, tisto popijo doseljeni tujci. Kitajec se zna zdržati vsake pijače, a opojno pijačo, ki jo sami napravljajo od riža in prosa, pije samo v redkih slučajih in zelo malo. Potniki „Novare“ pripovedajo, da niso na svojem potu nikjer nobenega pijanega Kitajca videli, a slišali so, da se to zelo redko kedaj dogaja. No zato se opij v Kitajski od dne do dne bolj širi. Opij je došel v Kitajsko že v 13. stoletju, in je tu dolgo časa služil samo za zdravilo. Še le početkom prejšnjega stoletja so začeli Kitajci opij pomešan s tobakom kaditi, in to kot zdravilo za zobobolje in glavobolje. Kedar so videli, kako opij človeka omamlja ter mu napravlja najblažnejše sanje, začeli so tudi zdravi ljudje sam opij kaditi. Kako se je kajenje brzo razširilo, vidimo s tega, da je kitajska vlada že 1730. l. izdala prvo naredbo, s katero se strogo zabranja kajenje opija. Druga prepoved je izšla 1790. l., in ko se je pozneje vse bolj širilo kajenje opija, ponavljali so te prepovedi. Še v prvi polovici tega stoletja je bil uvoz opija s smrtno kaznijo prepovedan, in ta prepoved se je proglašala vsakega meseca v cesarskih novinah v Peking. Kadilcem so na čelu znamenje užgali, in kdor se ni poboljšal, njega so izgnali, ali so mu glavo odsekali.

Kljub vsem tem pretnjam in kaznim so vse več opija uvažali. Leta 1750 so pripeljali v Kitajsko portugalski trgovci do 250 škrinj, v vsaki škrinji po 70 $\frac{h}{g}$ opija, ki so ga Kitajci nekaj za zdravilo, a nekaj za kajenje potrošili. Tisti čas je bil opij še drag ter so ga večinoma bogatejši ljudje kadili. Leta 1773 je poskušala prvi pot angleška vzhodnoindijska kompanija, da vpelje v Kitajsko opij, da vidi, kako ga bode razpečavala. Tisti čas je imela indijska kompanija v svojih rokah vse proizvodnjo in prodajo opija v Indiji, in je zato nastojala, da ga s tem večjim dobičkom oddaje. In poskus se je jej dobro obnesel. Leta 1781 je poslala kompanija 2.800 škrinj (po 70 $\frac{h}{g}$)

opija v Kanton. Kitajci se po zakonu niso smeli z nobenim tujcem spuščati v trgovino, samo v Kantonu so bili neki trgovci, kateri so jedini smeli tudi od tujcev robo kupovati. In Angleži so dobili jednega trgovca, kateri je ves opij preкупil. Ker v tem času ni kajenje bilo še dosta razširjeno, zato trgovec ni mogel vsega opija prodati, temveč ga je moral iz Kitajske na trg poslati. Prava trgovina z opijem se je začela še le 1798. l., ko je angleška kompanija v Kitajski prodala 4.170 škrinj opija za 1.730.550 gld. Sedaj je od leta do leta vse bolj raste uvoz indijskega opija.

Kitajska vlada ni mogla več sredstva dobiti, kako da zapreči uvoz opija. Zato so domači ljudje navalili 1840. l. na kitajskega cesarja, naj odredi, da sama kitajska vlada vzame v roke trgovino z opijem, ker bode s tem znamenito pomnožila državne prihodke. A cesar kitajski je odgovoril dostojno svojim svetnikom: „Res je, jaz ne morem zaprečiti uvoza tega strupa, pohlepni in pokvarjeni ljudje bodo prekrizavali moje narebe in želje, ali vendar me ne bode nobeden na to sklonil, da bi šel korist iskati v strasti in nadlogi svojega naroda.“ In ta korist bi bila res velika, ker so že 1841. l. prodali Angleži v Kitajski opija za 15.000.000 gld. Leta 1846 so navozili Angleži 22.468 škrinj opija, in prodali jih za 34.000.000 gld. Do 1855. l. je imela angleška kompanija od trgovine opija s Kitajsko čez 678.000.000 gld. čistega dobička.

Ta čas niso Angleži še smeli vlačiti svoje trgovine globlje v Kitajsko, ker so se prav radi opija v nemale vojske mej Kitajsko in Angleško. Še le mir, sklenjen 1842. l. v Nankingu, dovolil je Angležem, da smejo v petih primorskih mestih stanovati in trgovati. To dovoljenje je bilo Angležem večkrat zelo grenko, ker niso nikdar bili varni za svojo glavo. Tako so jeden pot pekarji v Honkongu ostrupili kruh, ki so ga Evropejcem prodajali, da bi se jih tem preje iznebili. V tem so Angleži napravili z novega 1858. l. mir s Kitajci, s katerim so se angleški trgovini na stečaj vrata odprla v Kitajski. V tem dogovoru so bili urejeni vsi privatni in trgovski odnosi Angležev, samo opija niso omenili, da ne bi na noge spravili razdraženih Kitajcev, ali je zato v carinskem ceniku razen ostale robe bila omenjena tudi uvoznina za opij, in tako je bil skrivaj dopuščen tudi uvoz opija. In koj tistega leta je navozila indijska kompanija 68.000 škrinj opija, in dobila zanj čez 70.000.000 gld. Od tega časa pa do 1862. l. je uvozila kompanija na leto opija za 130.000.000 gld.

Veliki dobiček, ki ga Kitajska ima od čaja, odšel je sedaj za opij, pa še ni bilo dosta. Zastonj so se v Londonu vzdigali človekoljubi, a v Kitajski angleški misijonarji, da Angleško odvrnejo od te sramotne trgovine. Zastonj je kitajska vlada vsakovrstne zapreke stavila temu strupu, trgovine in kajenja ni bilo moči več ustaviti. Angleški, pa tudi kitajski trgovci, kateri so z opijem bogateli, izgovarjali so se, da ne delajo nič hudega, ker se Kitajcem ne more zabraniti kajenje